

طرح جبل المتین

آموزش، تزکیه و فعال سازی نیروهای فرهنگی

معاونت تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه

دی ماه ۱۳۹۶

مساجد

مقدمه

مساجد از صدر اسلام تاکنون پایگاه اصلی نشر احکام و معارف اسلامی و انجام بسیاری از امور عمومی مسلمانان و گاهی جایگاه تصمیم‌گیری در امور مهم اجتماعی، اقتصادی، نظامی و سیاسی بوده است. در عصر حاضر نیز مساجد و سنگربانان واقعی آن (مبلغان و ائمه جماعات) نقش اصلی و تعیین‌کننده‌ای در بسیج توده‌های مردمی در دوران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس داشته و در بحران‌های اجتماعی مانند زلزله، سیل و ... جایگاه بی‌بدیل پشتیبانی دارد و امام امت «قدس سره» فرمودند: «مساجد سنگر است، سنگرها را حفظ کنید.»

با این همه، در ایران اسلامی هزاران مسجد وجود دارد که هزاران میلیارد تومان صرف ساخت و تعمیر و نگهداری آنها گشته؛ ولی از این ظرفیت عظیم به صورت بایسته استفاده نمی‌گردد و در شبانه روز به طور متوسط بیش از دو ساعت فعال نمی‌باشد. از طرفی نیروهای فکری مساجد به ویژه ائمه محترم جماعات دارای اشتغال کامل نبوده و از ظرفیت آنها استفاده مطلوب نمی‌شود. همچنین افراد خیر فراوانی وجود دارند که حاضرند بخشی از اموال و درآمد خود را در ادوار فرهنگی با محوریت مسجد هزینه کنند و بر رونق مساجد در ابعاد تبلیغی و آموزشی بیفزایند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

مساجد از صدر اسلام تاکنون پایگاه اصلی نشر احکام و معارف اسلامی و انجام بسیاری از امور عمومی مسلمانان و گاهی جایگاه تصمیم‌گیری در امور مهم اجتماعی، اقتصادی، نظامی و سیاسی بوده است. در عصر حاضر نیز مساجد و سنگربانان واقعی آن (مبلغان و ائمه جماعات) نقش اصلی و تعیین کننده‌ای در بسیج توده‌های مردمی در دوران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس داشته و در بحران‌های اجتماعی مانند زلزله، سیل و ... جایگاه بی‌بدیل پشتیبانی دارد و امام امت «قدس سره» فرمودند: «مساجد سنگر است، سنگرها را حفظ کنید.»

با این همه، در ایران اسلامی هزاران مسجد وجود دارد که هزاران میلیارد تومان صرف ساخت و تعمیر و نگهداری آنها گشته؛ ولی از این ظرفیت عظیم به صورت بایسته استفاده نمی‌گردد و در شبانه روز به طور متوسط بیش از دو ساعت فعال نمی‌باشد. از طرفی نیروهای فکری مساجد به ویژه ائمه محترم جماعات دارای اشتغال کامل نبوده و از ظرفیت آنها استفاده مطلوب نمی‌شود. همچنین افراد خیر فراوانی وجود دارند که حاضرند بخشی از اموال و درآمد خود را در ادوار فرهنگی با محوریت مسجد هزینه کنند و بر رونق مساجد در ابعاد تبلیغی و آموزشی بیفزایند.

طرح آموزش، تزکیه و فعال سازی نیروهای فرهنگی در راستای بهروری بیشتر از این ظرفیت‌ها وامکانات می‌باشد.

در صورت اجرای صحیح طرح، فواید و برکات ذیل، حاصل خواهد شد:

- ۱- ایجاد انگیزه نسبت به فراگیری معارف قرآن و اهل بیت «علیهم السلام» و ترویج آن در بین مردم، به ویژه افراد توانمند و متعهد؛
- ۲- رونق مساجد و استفاده بهینه از ظرفیت گسترده مساجد؛
- ۳- فعال سازی مبلغان و ائمه جماعات؛
- ۴- استفاده از ظرفیت نیروهای با انگیزه مذهبی و فرهنگی؛
- ۵- افزایش فهم معارف دینی در میان اقشار مختلف مردم با آموزشی شدن مساجد؛
- ۶- ایجاد انگیزه مطالعه، تحقیق و افزایش توان علمی و تبلیغی در میان مبلغان؛
- ۷- زمینه سازی برای استفاده از ظرفیت نیروهای مؤمن و متعهد؛
- ۸- ایجاد انسجام و تشکل طبیعی بین افراد مؤمن و متدین در بستر مساجد؛
- ۹- افزایش خوش بینی و اشتیاق مردم نسبت به دین؛
- ۱۰- احیاء فریضه امر به معروف و نهی از منکر؛
- ۱۱- زمینه سازی برای ورود نیروهای شناخته شده به حوزه‌های علمیه.

هدف

فعال سازی مساجد و محافل مذهبی از طریق آموزش معارف قرآن و اهل بیت «علیهم السلام» جهت تعمیق باورهای دینی مردم.

سیاست‌ها

- ۱- تمام مراحل اجرای طرح باید تحت اشراف روحانی مسجد باشد؛
- ۲- کلیه مخارج اجرای طرح به صورت مردمی تأمین شود.

مراحل اجرایی

الف) شناسایی و انتخاب مکان

مساجد و مکان‌هایی که شرایط ذیل را داشته باشند، برای اجرای طرح پذیرفته می‌شوند:

شرایط عمومی:

- ۱- روحانی واجد شرایط جهت اجرای طرح؛
  - ۲- امکانات و موقعیت مناسب جهت برگزاری جلسات آموزشی؛
  - ۳- توان تأمین هزینه‌های لازم؛
  - ۴- برخورداری از طلاب توانمند جهت تدریس.
- تبصره: در صورتی که این طرح برای خواهران اجرا شود لازم است امکان تأمین اساتید خواهر باشد.

شرایط امام جماعت و مدیر:

- ۱- سلامت سیاسی، فکری و التزام عملی به ولایت فقیه؛
- ۲- تلبس دائم به لباس مقدس روحانیت؛
- ۳- توان علمی (در حد سطح ۲)؛
- ۴- توان مدیریتی لازم؛
- ۵- حسن شهرت و سلامت جسمی، روحی و روانی؛
- ۶- مقبولیت عمومی، تعهد و جدیت در امر تبلیغ؛
- ۷- گذراندن دوره آموزشی مربوطه.

ب) آموزش

- ۱- مقدار برگزاری آموزش‌ها به میزان توانمندی مساجد در اجرای دوره و استقبال داوطلبان می‌باشد؛
- ۲- هر داوطلب براساس توانمندی، علاقه و فرصتی که دارد، می‌تواند دروس مورد علاقه خود را انتخاب کرده و در آنها حضور یابد؛
- ۳- حتی الامکان برای سطوح سنی و تحصیلی داوطلبان، برنامه خاص برگزار شود؛

- ۴- شرکت در دوره‌های آموزشی برای کسانی که مایلند بعضی از آموزش‌ها را بگذرانند، آزاد است؛
- ۵- دوران آموزش محدودیتی ندارد؛
- ۶- کلیه دروسی که مشترک بین برنامه‌های آموزشی مساجد و مدارس علمیه است در صورتی که افراد نمره قبولی داشته باشند از گذراندن آن دروس معاف می‌باشند.

عناوین درسی بخش اول:

توضیحات	ساعات			عنوان درس
	پژوهشی	عملی	نظری عملی	
			۲۴	قرائت و تجوید قرآن
			۳۲	آشنایی با مفاهیم قرآن
			۳۲	اخلاق اسلامی
			۴۸	احکام
			۳۲	تاریخ اسلام
			۳۲	معارف حدیثی
			۴۸	سیره معصومین «علیهم السلام»
			۳۲	اصول عقائد
			۸۰	صرف
			۳۲	نحو
			۲۴	روش آموزش کودکان و نوجوانان
			۳۲	ولایت فقیه
			۱۶	قانون اساسی
			۴۸	جمع

عناوین درسی بخش دوم:

توضیحات	ساعات			عنوان درس
	پژوهشی	عملی	نظری عملی	
			۲۴	قرائت و تجوید قرآن
			۲۴	روش آموزش مفاهیم قرآن
			۳۲	اخلاق اسلامی
			۳۲	احکام
			۲۴	روش تدریس قرائت و تجوید قرآن
			۸۰	صرف
			۱۲۸	نحو
		۶۴		تجزیه و ترکیب ۱
			۳۲	تعلیم و تربیت اسلامی
			۳۲	تاریخ انقلاب اسلامی
			۴۸	آیین نگارش
		۶۴	۱۲۰	جمع

ما تقریباً در حال از دست دادن نسل جوان هستیم. فعالیت ما در مسجد بیشتر به عنوان یک کار فردی امام جماعت، آن هم در حد نماز و سخنرانی است. باید رویکردمان از تک نفری کار کردن در مسجد به یک سازمان مردمی تبدیل شود و افراد و اقشار مختلف در امور مسجد دخیل شوند. توزیع مسئولیت بین مردم بسیار موثر است. لذا یک شورایی در مسجد تشکیل شود و به افراد مختلف مسئولیت داده شود. به عنوان مثال:

- یک خانم به عنوان مسئول امور بانوان مسجد جهت جذب دختران جوان به مسجد؛
- یک نفر مسئول جوانان جهت استفاده از ظرفیت جوانان در اجرای برنامه‌های مسجد؛
- یک نفر مسئول امور کودکان؛
- یک نفر مسئول امور بزرگسالان؛
- یک نفر مسئول رسیدگی به فقرا و امور قرض الحسنه؛
- یک نفر از اعضای هیئت امنا؛
- مسئول بسیج؛
- یک نفر مسئول جذب مردم به مسجد؛
- مدیر مدرسه آموزش و پرورش و مجموعه های فرهنگی نزدیک مسجد؛
- یک نفر مسئول فضای مجازی؛
- مدیر ورزش و تفریحات؛
- مدیر مالی و پشتیبانی؛
- مسئول هیئت عزاداری؛
- مسئول امر به معروف و نهی از منکر؛
- مسئول پیوند آسمانی؛
- مسئول رشد و ارتقا علمی مسجدی‌ها؛
- مسئول خیرین.

برای هر بخش شرح وظایف آن در حد یک صفحه نوشته شود و سپس به کلیه مبلغین ابلاغ شود که حداکثر تا دو ماه دیگر شورای مسجد را تشکیل و اسامی مسئولین این بخش‌ها را به معاونین تبلیغ اعلام کنند. سپس در سامانه سماوات

گزارش ماهیانه بدهند. گزارش به صورتی تنظیم شود که گزارش هر ماه در ماه بعد بیاید و فقط قابل کم و زیاد شدن باشد.

همچنین ایشان نکاتی دیگری در خصوص مسجد بیان کردند و فرمودند به عنوان ایده در طرح فوق دیده شود:

سه مشکل اصلی جوان‌ها دارند شامل مسکن، کار و ازدواج که مسجد می‌تواند در این زمینه‌ها به جوانان کمک کند تا آنها جذب مسجد شوند.

- در کنار نیازهای مسجد، نسبت به نیازهای جوان و نوجوانان هم فکر شود.
- تصویر افراد افتخار آفرین مسجدی در مسجد نصب شود.
- روحانیونی که پیر و سالخورده هستند، یک روحانی جوان کنار خودشان داشته باشند.
- پیوند بین مسجد، انجمن اولیاء و مدرسه تقویت شود.
- جوانانی که به مسجد نمی‌آیند به دنبال آنها بروند.
- استفاده از فیلم، پاورپوینت و ... خیلی جاذبه دارد.
- برای استفاده بیشتر از فضای مسجد از سرایه‌داران افتخاری استفاده شود. مثلاً اگر چندین نفر داوطلب شوند، به نوبت کمک کار خادم مسجد باشند.
- به سرایه‌داران آموزش داده شود تا مسجد را جذاب کنند.
- فاصله زیاد بین نمازها و طولانی شدن آن موجب خستگی می‌شود.
- حتی در صورت داشتن میکروفون یقه‌ای، از مکبر جهت جذب نوجوانان استفاده شود.
- ارتباط امام جماعت با مردم در خارج از مسجد به صورت مستمر باشد.
- معنویت ائمه جماعات تقویت گردد.
- برگزاری مسابقه و در معرض دید قرار دادن جوایز.
- کتابخانه برای مسجد تهیه و اعلام شود تا مردم کتاب بیآورند.
- مربیان قرآن در محله به عنوان مربی قرآن مسجد معرفی شوند.
- امام جماعت نکاتی مثل نظم و انضباط رفتاری، مطالعه مستمر، پرهیز از استبداد رأی و اعمال سلیقه فردی و شخصی را رعایت کند و رفاقت با مردم سرلوحه کارش باشد.
- پرهیز از استبداد رأی و اعمال سلیقه فردی و شخصی هیئت ائمه.

- از کارشناسان رشته‌های تخصصی در مساجد قم در مناسبت‌های خاص مثل اعیاد شعبانیه استفاده شود. مثلاً متخصصین رشته مهدویت به صورت دوره‌ای در مساجد قم بروند.
- اجزای مسجد مثل پارکینگ تدوین شود.
- برنامه‌های هفتگی مسجد با تنوع خاص در تابلو اعلام گردد.
- یک پایگاه مجازی برای ایده‌های ارتقاء کیفیت مساجد درست شود.
- مساجد به فعال، نیمه فعال، کم کار، و راکد دسته بندی شوند.
- کلیه عوامل مسجد از سرایدار، هیئت امناء، بسج و ... آموزش داده شوند.
- یک نظام ارزیابی از مساجد تدوین شود.
- مسجد تراز نظام جمهوری اسلامی تعریف شود.
- کرسی‌های تلاوت قرآن با محوریت حوزه در مساجد گسترش داده شود.
- مجله ویژه امام جماعت تهیه گردد. (مجله شبستان و ... دیده شود)
- سخنرانی‌های شاد و مورد نیاز مردم تهیه شود.